

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

DISG6000527

Datum

21 mei 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 32/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS96000527

d.d. 21 mei 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGSDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

32/96

(Afgesloten 211200A MEI 1996)

Conclusie/voorzicht

De samenwerking tussen Bosnische Kroaten en Moslims blijft problematisch. De vice-president van de Moslim/Kroatische Federatie, een Moslim, heeft hiervoor de Kroatische leiding verantwoordelijk gesteld en gezinspeeld op nieuwe etnische conflicten.

Naar verwachting zal de politieke koers van de Bosnische Serviërs niet veranderen als gevolg van de premierswisseling en het overdragen van taken door president Karadzic. Deze zal waarschijnlijk een centrale politieke rol blijven spelen en betrokken blijven bij de totstandkoming van het beleid.

Het ontslag van de directeur van de centrale bank van Joegoslavië zal bijdragen aan de tegenstellingen tussen Servië en Montenegro. Eerstgenoemde republiek zal naar verwachting zijn stempel drukken op de economische politiek van de Joegoslavische Federatie. Het uitblijven van een snelle verbetering van de levensomstandigheden in Joegoslavië zal tot groeiende sociale onrust leiden, maar de positie van Milosevic niet in gevaar brengen.

Bosnië-Herzegovina

In de Amerikaanse hoofdstad Washington is vorige week overeengekomen dat de Bosnische Kroaten en Moslims binnen drie jaar hun strijdkrachten zullen samenvoegen. Tot op heden is defensiewetgeving in het parlement van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), laat staan samenvoeging van de strijdkrachten van Kroaten en Moslims, onmogelijk gebleken omdat de Kroaten (uit vrees voor dominantie door de veel talrijker Moslims) blijven vasthouden aan "eigen" strijdkrachten onder Kroatisch bevel. Dit is gestuit op protesten van zowel de Moslims als van de kant van de VS, die een gezamenlijke defensie-organisatie als voorwaarde hebben gesteld voor uitvoering van het "Train & Equip"-programma. Zonder enige twijfel heeft de Amerikaanse regering op beide "partners" in de MKF druk uitgeoefend om concessies te doen en is bovenvermelde afspraak daarvan het uitvloeisel. Tegen die achtergrond moet de overeengekomen termijn van drie jaar waarbinnen de legervorming zijn beslag moet krijgen, worden gezien als een zekere nederlaag voor de VS, die zonder twijfel hadden gehoopt dat een snellere vooruitgang tot de mogelijkheden zou behoren. Dit zal naar verwachting negatieve

gevolgen hebben voor de Amerikaanse betrekkingen met de Kroatische regering, die de opstelling van de Bosnische Kroaten in hoge mate coördineert.

De Bosnische vice-president Ganic, die tevens vice-president van de MKF is, heeft de Kroatische president Tudjman inmiddels verantwoordelijk gesteld voor de problemen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Hij onderstreepte dat door het optreden van Tudjman en doordat de Bosnische Kroaten diens richtlijnen uitvoeren, een opdeling van Bosnië-Herzegovina mogelijk wordt. Dit zou hernieuwde strijd tussen beide bevolkingsgroepen onvermijdelijk maken. Kennelijk wil Ganic Tudjman waarschuwen dat zijn politiek, die haaks staat op de Moslim-doelstelling van een verenigd, multi-etnisch Bosnië-Herzegovina, een heropleving van de Bosnische burgeroorlog tot gevolg kan hebben.

Het Bosnisch-Servische persbureau SRNA heeft aangekondigd dat de Bosnisch-Servische president Karadzic een aantal taken en bevoegdheden heeft overgedragen aan zijn plaatsvervangster Plavsic. Het Joegoslavische persbureau TanJug heeft dit omschreven als een vervanging van Karadzic, maar dit is van Bosnisch-Servische zijde ontkend. De aanhoudend dominante rol van Karadzic in de Bosnisch-Servische politiek stond onder groeiende internationale kritiek en werd beschouwd als een hinderpaal voor het vredesproces, met name voor de verkiezingen later dit jaar. Waarschijnlijk heeft Karadzic om die reden -in ieder geval in formele zin- een stap terug gedaan. De Bosnische Serviërs hechten belang aan het doorgaan van de verkiezingen, die naar verwachting onder de huidige omstandigheden de Servische dominantie over de door hen beheerste gebieden zullen bestendigen, zeker zo lang de terugkeer van oorspronkelijke (niet-Servische) bewoners onmogelijk blijkt.

Plavsic is sinds jaar en dag een nauw medestandster van Karadzic. Haar politieke doelstellingen wijken nauwelijks af van die van Karadzic. Naar verwachting zal het Bosnisch-Servische beleid door deze "machtswisseling" niet veranderen. Veeleer ligt voor de hand dat Karadzic, hoewel hij in de toekomst mogelijk geen openbare functie meer zal bekleden, in de praktijk toch nauw betrokken blijft bij de totstandkoming van dat beleid. Daarbij dient ook te worden onderstreept, dat Karadzic niet is afgetreden als leider van de belangrijkste Bosnisch-Servische partij, de SDS. Dat TanJug, dat goede betrekkingen heeft met de Servische president Milosevic, de "machtswisseling" presenteert als een val van Karadzic, weerspiegelt de rivaliteit tussen Karadzic en Milosevic. De benoeming van Plavsic geeft evenwel aan dat de Bosnisch-Servische top wil vasthouden aan de door Karadzic voorgestane politiek. Milosevic is voornamelijk niet in staat zijn beleid aan de RS op te leggen.

Omtrent de andere van oorlogsmisdaden beschuldigde Bosnisch-Servische topfunctionaris, legerleider Mladic, zijn geen nadere berichten bekend. Hij heeft zich de afgelopen maanden slechts zelden in het openbaar getoond, vermoedelijk om negatieve internationale reacties te vermijden. Alles wijst er echter op dat hij de volledige macht over de Bosnisch-Servische strijdkrachten heeft behouden. Hoewel er in de het verleden herhaaldelijk sprake was van wrijvingen tussen Karadzic en Mladic, zou een eventueel opstappen van eerstgenoemde de verhoudingen tussen de politieke en de militaire top in de RS nauwelijks beïnvloeden.

Kort vóór de bovenvermelde "mutatie" had Karadzic zijn premier Kasagic ontslagen. Diens opvolger Klickovic heeft inmiddels uitspraken gedaan die erop wijzen dat hij voorstander is van voortzetting van het beleid dat Karadzic tot op heden heeft gevoerd. Kasagic had aanvankelijk gesteld dat alleen het parlement hem kon ontslaan. Na een inderhaast belegde parlamentsvergadering (waarbij voornamelijk afgevaardigden uit oost-Bosnië aanwezig waren) heeft Kasagic echter aangegeven zijn ontslag te aanvaarden. De Hoge VN-vertegenwoordiger Bildt had aanvankelijk onderstreept te hopen de samenwerking met Kasagic voort te kunnen zetten. Het ontslag van Kasagic houdt zonder enige twijfel verband met wrijvingen tussen hem en Karadzic. Kasagic is afkomstig uit Banja Luka, een centrum van verzet tegen Karadzic en diens politiek. Waarschijnlijk heeft Karadzic hem destijds tot premier benoemd om de oppositie in Banja Luka de wind uit de zeilen te nemen. De afgelopen tijd was er, zoals eerder gemeld, sprake van groeiende spanningen tussen beide politici. Deze werden vooral veroorzaakt door het feit, dat Kasagic zich positiever opstelde ten aanzien van IFOR dan Karadzic. Zo had de premier toestemming gegeven voor de verplaatsing van een IFOR-hoofdkwartier naar Banja Luka, hetgeen door Karadzic werd afgewezen.

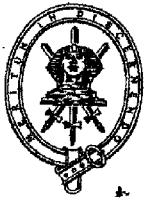
Het is denkbaar dat de uitspraak van Bildt mede heeft bijgedragen aan de val van Kasagic. De meeste Bosnische Serviërs zijn er zozeer van overtuigd dat de internationale gemeenschap samenspannt met hun tegenstanders (met name de Moslims), dat loftuitingen aan het adres van Kasagic diens aanzien onder de eigen bevolking ondergraven. Het is overigens uiterst twijfelachtig of samenwerking met Kasagic voor IFOR op termijn positieve resultaten had opgeleverd. Kasagic heeft in Pale (oost-Bosnië) nauwelijks steun en is zelfs in Banja Luka, vanwaar hij afkomstig is, relatief impopulair.

Klickovic is eerder dit jaar voorzitter geweest van het Servische comité dat de uittocht van Serviërs uit Sarajevo coördineerde na de overdracht van (de Servische delen van) die stad aan het Bosnische gezag. Naar verluidt zou hij eveneens betrokken zijn geweest bij de uittocht van Serviërs uit de Krajina (Kroatië) na de verovering van dat gebied door de Kroatische strijdkrachten. Uit deze functies blijkt dat hij in ieder geval geen voorstander is van samenwerking tussen verschillende bevolkingsgroepen. Om die reden wordt aangenomen dat de Bosnisch-Servische regering onder zijn leiding het verzet tegen etnische samenwerking/integratie niet zal opgeven.

Servië/Montenegro

Vorige week is de directeur van de Joegoslavische Centrale Bank, Avramovic, ontslagen. Dit ontslag volgde na discussies in het Federale parlement over de in de toekomst te voeren economische politiek. Enkele oppositiepartijen, alsmede de vertegenwoordigers van Montenegro, hebben zich achter Avramovic opgesteld, terwijl de Servische regeringspartij SPS de door Avramovic voorgestane koers afwees. Montenegrijnse afgevaardigden hebben echter onderstreept dat Avramovic een federaal functionaris is en dat zijn ontslag derhalve instemming van beide deelrepublieken behoeft. Dit is echter kennelijk voor de (in meerderheid Servische) parlementariërs geen factor van overweging geweest.

Avramovic was voorstander van het toekennen van prioriteit aan inflatiebestrijding. Daarbij ondervond hij steun van Montenegro. De Servische machthebbers stellen echter een herstel van de (industriële) productie voorop. De discussie over de economische politiek is een afspiegeling van de groeiende

tegenstellingen tussen beide Joegoslavische deelrepublieken. Zoals bekend vreest Montenegro te worden gedomineerd door het veel grotere Servië. Het ontslag van Avramovic onderstreept dat Servië in de praktijk ook op economisch gebied het veel kleinere Montenegro kan overstemmen.

De discussie over de politieke toekomst van Avramovic viel samen met groeiende arbeidsonrust in Servië. In Belgrado en Nis hebben de afgelopen dagen stakingsacties plaatsgevonden, waarbij de socialistische regering werd bekritiseerd en Avramovic openlijk werd ondersteund. De discussie over de toekomstige economische politiek lijkt in zekere zin ook te gaan om de toekomstige politieke oriëntatie van Servië/Joegoslavië. De oppositie, die aansluiting bij West-Europa bepleit, steunt het beleid van Avramovic, terwijl de socialisten uit ideologische en economische overwegingen vooral voorstander zijn van toenadering tot andere voormalig communistische landen in oost-Europa.

De toenemende arbeidsonrust kan vermoedelijk niet los gezien worden van de opschorting van de VN-sancties tegen Joegoslavië. Voorheen kon het Servische bewind de slechte levensomstandigheden in het land in haar propaganda toeschrijven aan de strafmaatregelen van de internationale gemeenschap. Sinds de opschorting van de sancties is een snelle verbetering van de levensstandaard echter uitgebleven. Dit wordt nu steeds meer aan (de economische politiek van) de Servische regering geweten. Aangezien een snel economisch herstel uitgesloten lijkt, moet met een verheviging van de sociale onrust in Servië rekening worden gehouden. Gezien de controle van de regering over de media en de veiligheidsdiensten, is een aantasting van de macht van Milosevic en zijn partij door de groeiende sociale protesten overigens niet waarschijnlijk.

Vorige week is in Servië de vijftigste sterfdag herdacht van de leider van de "Chetniks" uit de Tweede Wereldoorlog, Mihajlovic. Bij die gelegenheid werd ook het woord gevoerd door de leider van de huidige Servische oppositie, Draskovic. Hij stelde onder meer de "Chetniks" als voorvechters te beschouwen van een democratie, die in zijn visie onder de huidige omstandigheden slechts kan worden hersteld met een verkiezingszege van de oppositie. Hoewel Draskovic een lans brak voor democratie en pluralisme, onderstreept zijn aanwezigheid bij de betreffende plechtigheid dat zijn nationalistische opvattingen niet onderdoen voor die van andere Servische leiders, met inbegrip van Milosevic. De "Chetniks" kenmerkten zich door extreem-nationalistische opvattingen; ook Draskovic heeft zich in het verleden meer dan eens uitgesproken voor een Groot-Servische staat. Daarbij blijkt hij geschiedvervalsing niet te schuwen: de "Chetniks" hebben zich vooral onderscheiden in het bestrijden van de "Partizanen" van Tito (en daartoe collaboratie met de Duitse bezetters niet geschuwd) en zich zeker niet gemanifesteerd als voorvechters van de democratie.